

ШУМАДИЈКА,

ЛИСТЪ ЗА

КЊИЖЕВНОСТЪ, ЗАБАВУ И НОВОСТИ.

Учредникъ и издатель Любомиръ П. Ненадовићъ.

Теч. IV.

Овај листъ излази вторникомъ и петкомъ. Цѣна му е за три мѣсеца 4 цванцика.

№ 54.

АЙДУЧКИ СВАТОВИ.

(крај)

Сады после овогъ сређногъ помиреня читатель мисли, да е већ савъ стра и сва опасностъ прошла, и лете му мисли на веселѣ и на вѣчанѣ, коѣ ће сутра быти; онъ мисли на ону кућу, гдѣ е заручница Янкова, и гдѣ многобројни гости певаю и спремаю се за дочекъ сватова; али те му мисли одма прекида найстраовити слухай у овомъ саставу. Докъ су предводители чете у цркви примали благословъ калуђера, дотле чета, ништа о томъ помиреню незнаюћи развалюе подруме и пие вино. Наеданпутъ наиђу айдуци на една гвоздена врата затворена. Шта е ту? Ту е куга затворена Четници скупили се предъ тамъ вратима:

„Шта то пише надъ вратима,

Каква ли су писмена?

„Да ли су то изумрли

Калуђера имена?“

„Проклетъ бы ко отвори!“

„Нуто, нуто, пресна лажь!

„То е зналцу продавати

Место жита праздну ражь.

„Ту е благо калуђерско,

Неверуйте књизи той!

„Развалите, нек' су але

У той руни подземной!“

Учесташе ударцима,

Тутњи чудна шупльина,

Бвомъ врата одзивлю се,

Хукомъ црна дубльина. —

Уто дотрче предводители чете, и калуђеръ у очажю и у страу виче, да неразвалюу ту кужну гробницу.

Али залудъ, већ е касно,

Врата съ громомъ грунуше,

И пакленый смрадъ и пару

Изъ гробнице блонуше.

Узь степене нешто тутњи,

Шушти, дува, звекефе,

К'о да неко у дубльини

Тешкимъ ланцемъ премефе.

Тутнява се приближусе

Грозна аветь излази,

Какво страшно чудовиште!

Стра да срце порази!

Црна та е аветь грозна,

Првобытний као мракъ,

Црногъ пакла и грехова

Ню зачеди првый бракъ.

Косе су юй едке змѣ,

Мунѣ ока зенице,

У рукама людске кости

И отровне стрелице.

Та се аветь людствомъ рани,

Нбой е маленъ цео светъ:

Трупъ на трупу када лежи,

К'о подъ косомъ зеленъ цвѣтъ:

Тадъ се иѣне прси шире,

Рое с' редке радости,

Животъ юй се подмлађусе

Людскомъ тугомъ, жалоости. —

— — — — —

Пси урланѣмъ предсказую

Нѣтъ долазакъ страовитъ,

Одъ смртны е може видитъ

Само човекъ видовитъ,

Когъ е майка у мукама

Съ кошульницомъ родила,

Комъ природа чудовишта

Своѣ тайне одкрила. — — —

Прште чета поражена,

Нит' за друга знаде другъ;

Бданъ другогъ довикуе,

Кадъ ий густый сакри лугъ.

После овогъ страшногъ описанія види сачинитель свога читателя у село Ясику, у кућу заручнице Янкове, и уводи га задовольна и спокойна међу оне млоге тамо скупльѣне госте, кои очекую, да сутра Янко са сватовима дође. Кадъ започне човекъ трећу пѣсму да чита, а онъ се полако повраћа одъ оногъ стра у манастиру, и оставля себи надежде, да ће се све то добро сршити, али зле слутнѣ неможе се сасвимъ ослободити.

Кодъ девочке куће ништа се незна, шта се у манастиру догодило. Коло, пѣсме, часть и пѣнѣ ту еднако траю.

Свираць кругомъ обилази,
 Жаръ се диже на образи;
 Кадъ заече гайде саме
 Свираць само главомъ мане
 Дуне опеть, прслушкуе,
 Како пясакъ задиркуе,
 На предъ момка како стане,
 Дулаць пусти, мало дане. и т. д.

У овой трећој пјесми „Сватова“ описујући веселъ кодъ девојачке куће, пјесникъ излази први путъ предъ свое читателъ съ веселимъ и шалливимъ пјесмама и подскочицама. Досадъ смо се готово сасвимъ навикли у свимъ нѣговимъ дѣлима на озбиљный, а можемо рећи, и тужный гласъ. Но поредъ свега тога, што Балзакъ каже, да е прва поезія чедо туге, окупано и крштено у сузама, и поредъ свега тога, што е овай истый саставакъ зачећенъ у мислима пјесника онда, када му се ни една надежда ни една радостъ нѣ смѣшила, опеть и у овомъ веселомъ и шалливомъ начину нѣ га нѣгово вешто перо издало; па и усредъ тога весели преда онъ читателя опеть жалостнимъ мислима и опоминѣ га, да е сва радостъ санъ:

Све радости и сладости
 За тренутакъ траю текъ,
 Докле тренешъ, докъ се пренешъ,
 Протекао цео векъ.
 Санъ е радостъ и веселъ
 Санъ су лепе дрзке желъ,
 Цео животъ рађа сне,
 Санъ е празный све и све.
 Веселъ намъ прати туга:
 Данасъ нева грли друга,
 А сутра му с' гаея зракъ;
 Данасъ отаць чедо нѣя,
 Изъ ока му сунце сѣя,
 А сутра га крие мракъ.
 Данасъ срећа венцемъ кити,
 Съ неба чара светлый данъ,
 Жучъ ти дае сутра пити —
 Све е само празный санъ!
 Све за кратко трае време,
 Обсене су наши дни,
 У свачему смрти семе,
 Животъ ране сами снѣ.
 Нек' се дакле цвећемъ кити,
 Кома цвета шаренъ май,
 Некъ се даномъ слашћу свѣти,
 Свемъ ће быти брзо край.

После дугогъ описиваня весели и спреманя девојке, дође гласъ, и да иду сватови, и све потрчи насусреть, али:

Несрећни се тамо знаци,
 Вио како облаци.
 То кићены одъ сватова
 Нису светли баряци!
 Кретови се тамо виде,
 И пешкири жалосни;
 Јуканѣ и куканѣ
 То су гласи радосни?

Предъ дворове невестице
 Два сандука стадоше.
 А гласови покайница,
 Тужне майке падоше. и т. д.

Потомъ невеста долази и види свогъ заручника мртва:
 Зеленъ венаць скиде съ главе,
 Сузама га ороси,
 Полюби га, па га своме
 Заручнику подноси.
 „Най ти, Янко — зеленъ венаць“
 Врнену, срце препуче,
 Наде мртва, а две майке,
 Несрећнице, дотрче.

Янко се у манастиру окужио и одъ тога е истога да-на заедно съ братомъ Гойкомъ умрѣо.

Напоследку видимо едногъ старца, гдѣ по гробљу иде и прелива гробове и чита молитве, то е калуђеръ Плакидъ.

Свршујући овде говоръ о овомъ саставу, желимо читателъима, да што пре истый у целости у руке добыю, и да се увѣре, како е све, што е овде о нѣму казано, врмо укратко и као узредъ речено, а г. сачинителю чести-тамо успѣхъ и желимо заедно са свима нѣговимъ читателъима, да намъ се чешће явля.

ПРВЫЙ ЛЕДЪ У ЯВИ.

Има већъ много година, како су Американци први ледъ у Источну Индію одиели, пре тога се тамо за овай производъ природе нѣ знало. Случайно су они на ту мисао дошли, да имъ и преносъ леда на такоу дальину може користъ приносити. Еданъ трговаць изъ Бостона (Сѣв. Америке) пошлѣ свою лађу съ еспапомъ у Индію, а узъ то и неколико буради ябука; па да бы се ябуке болъ држале, помеће ѿ у ледъ. Кадъ ябуке на мѣсто приспѣю; продаду се истия, но не башъ съ великимъ добыткомъ, али утолико више профита извуче онъ изъ продае заоставшегъ юшъ леда; еръ су богати Холандци и Енглезѣи гдѣне суме за овай еспапъ плаћали. Одма практични Американци начине особите лађе за ледъ и почну милионима ока леда сваке године изъ своѣи бистры и лепы сѣверны езера у Индію и индѣйскѣ островѣ шилати, тако да се многи овомъ трговиномъ обогате.

У почетку е было много смѣшны случаева збогъ тамо непознате и чудновате природе леда. Старосѣдици, пола юшъ дивльи, никадъ у свомъ животу нису ледъ видели, и сваки, додарнувши га се, мишляше, да е то некѣй особитый, бѣлый жаръ, па се немогау доста начудити, да се тай жаръ у води негаси и да ѣаволски европци живу ватру, т. е. комадиће леда еду. Никто такође нѣ могао поняти, како то ново чудо, ма га и недирао, само по себи мало по мало нестает, и гледајући, како се ледъ топи, чудно имъ се чинило, како да се оно у воду претвара, што жеже. Европце су юшъ више уважавали, кадъ су видели, да они знаду одъ воде ватру и одъ ватре воду да праве.

Поглаваръ едногъ племена дође юшъ пре краткогъ времена губернатору у Батавию, и овай га после подне

ЗАЧИНЦИ.

осладомедомъ послужи, но поглаваръ текъ што метне кашкику у уста, а онъ опетъ исплюе све, баца тасу и кашкику, скочи и дрекне, мислећи да се опарио. Едва се доцнѣ умири и увиди, да оно нежеже, и да се може ести. Почемъ се съ некомъ предосторожности самъ о томъ увѣри, допадне му се то ело тако, да е јошъ неколико таса едну за другомъ пово.

Текъ што се истый врати кући, было му е прво причати, какво га е ново чудо у Батавиі снашло, како е во неку стврдлу воду, која као ватра пече. Одма еданъ другій поглаваръ пошлѣ два своя роба у Батавию, да му те ватрене воде донесу. Ови сиромаси распитаю за трговца таковогъ, пруже му новце и овај имъ да за то великій комадъ леда одъ триестину ока, и рекне имъ да то брзо мораю носити, еръ ће имъ ледъ „побѣћи“. Робови болъ сигурности ради узму подоста личине, увезу и уцепляю ледъ добро, праметну еданъ край личине преко мотке бамбусове, па потрче кући што болъ могу, мислећи да та сотона изъ ове стеге лако неможе измаћи, тимъ манъ, што онај острагъ ока нѣ скидао. Они су овако при највећој пренеки са своимъ товаромъ трчали, а ледъ е единако цурио. Ни по сата изъ вароши нису измакли, викне онај са страга: „стой, овај се одпетляо, па е већ много и побѣгао, дай да га болъ вежемо“. То учине и потрче опетъ даљ, но ледъ се опетъ сманъ, и завежляй се разлабави. Опетъ виде сиромаси, да е много леда побѣгло, опетъ стану, начупаю великогъ лишћа, па опетъ уплету и увезу, и потрче наново што више могу. Наскоро примѣте да товара готово нема; увию остатакъ јошъ више у лишће, па га еданъ узме у руке и опетъ потрче. Узалудъ све! После трчаниа одъ два сата по најгорой жеги сустану, а притомъ виде, да нема помоћи, и да се онај ђаво у лишћу неможе сачувати. Стану предъ едну меану, гдѣ се много свѣта бјаше скупило, и почну причати свою несрећу, како су узели у Батавиі нема пуна два сата, великій комадъ овакве, тврде, бѣле ватре, како су е добро увезали, да непобѣже, и како имъ е она при свемъ томъ измакла, до јошъ оно мало, што е остало. Дивляци стаяли су око нѣи и додиркивали су онај малый комадићъ помало прстомъ; чудо имъ бјаше, како ватра да се знои, и како онај бѣлый углѣнъ одъ зноеня све маный бјаваше, кадъ се и люди зное, па се за то несманю. Оној двоици несретњика највише е до тога было стало, што господаръ неће вѣровати, да имъ е ледъ овако чудноватимъ начинемъ побѣгао. Међутимъ се стои и оно мало леда; садъ заячу сиромаси, еръ и послѣдню надежду свогъ оправданя изгубе; да су баръ и најманій комадъ оне ђаволштине господару могли донести, онъ бы самъ видіо, да они криви нису. У највећемъ очајаню, знаюћи шта ий кодъ куће чека, науме, да се баръ у меани добро почасте. Тако и учине, узму пиринча, аренскогъ сока и други посластаца, па напию се и вруће воде, која се кодъ нѣи нѣе као кодъ насъ кава, потомъ се врену на путь и за 2 — 3 сата стигну кући.

Чему су се надали, то су и нашли. Поглаваръ нѣ имъ вѣровао, него међутимъ свакога добримъ товаромъ батина почасте, па ий затвори. Пре нѣ сиромасе овы мука ослободіо, докъ самъ нѣе у Батавию отицао, и о истини казиваня своій робова се увѣрио.

Шта помаже чистъ и добаръ рачунъ, кадъ се неможе да наплати.

Право е створено за оне, кои су трезвени и будни, а срећа за оне, што спаваю.

Гдѣкоима чинити одвећ много правде, врло е велика неправда.

Ко говори оно, што хоће, мора слушати и оно, што неће.

Ко непочитуе ничіе право, нека се противу насилія негужи.

Добро се семе брзо затре.

Млоге вреће смртъ су магарцу.

Говоръ долази одъ природе, а ђутанъ одъ разума.

ЕРАКЪ И ПЕТАКЪ.

Петакъ. Знашъ ты, Ераче, кою рачунску загонетку да разрѣшишъ? Я башъ ни укресати.

Еракъ. Знамъ, дабогме. Па и я самъ јошъ едну самъ начиню, и оћу да е пошлѣмъ у Шумадинку.

Петакъ. Айде незаноси се, молимъ те, деде да видимъ и твою паметь.

Еракъ. „На гумно пало 30 врабаца, я потегнемъ изъ двоцѣви, и убиѣмъ изъ едне 8 изъ друге половину тога; колико е после остало?“

Петакъ. Чуда ми велика; немой се срамотити; заръ е и то загонетка?

Еракъ. Де погоди, кадъ е тако лако.

Петакъ. Па најпре си 8 па после 4 убіо, остало е 18.

Еракъ. Нѣе истива; остало е 12, а 18 е одлетило.

ДОМАЊИЙ ТЕАТОРЪ.

Отацъ. Сине, ты се врло рђаво владашъ, нити у школи учишъ, нити кодъ куће слушашъ, нити у цркву идешъ; ништа неваля, шта радишъ. Шта е то одъ тебе?

Синъ. Я то све признаѣмъ, тата, али я навалице гледамъ, да невалямъ.

Отацъ. А зашто то?

Синъ. Зато, што се боимъ, да неумремъ; еръ како кое добро дѣте умре, а ты кажешъ: добра се деца недрже.

Човекъ. Да знашъ, жено, шта самъ купіо.

Жена. Шта си купіо, човече? златне минђуше, ели?

Човекъ. Нѣе, него самъ купіо четири фенѣра, ербо ты се све лютишъ, што по мраку долазимъ кући.

ЗАГОНЕТКЕ.

Шта крозь воду иде, а воде се недовата?

Царъ вечера, а буздованъ му игра.

У шта су два грла а една шія.

Сиреда шило, са страгъ вило, оздо артія, озго мантия.

М Р В И Ц Е.

— Краль еданъ начуе, да чиновникъ еданъ канцеларије нѣгове са нѣговомъ кѣри тайный саобраштай има, па нареди, да се на сваку стопу чиновника пази, и како къ нѣговой кѣри оде, таки да му се яви. И заиста се наскоро чиновникъ у соби любезнице свое нађе. Осимъ нѣи двое никога другога съ нѣима у соби небыаще, кромъ едне собне служавке, коя е и ѣутлива и вѣрна а немаиѣ и лепа была. Текъ што краль за тай тайный састанакъ дочуе, брже боль поита, и оде у собу кѣри свое: па шта садъ ту нађе? Ништа. Кнѣи сеѣаше на своме дивану, а чиновникъ на оба колѣна клечаше предъ нѣомъ: држеѣи десну руку лепотице измеѣу обе свое стиснуту. „Шта с то?“ запыта краль чиновника лютито. „Ваше Величество“, одговори лукавый чиновникъ брзо и спокойно, „изодавна е веѣъ ова собна служавка предметъ свию желя мой; изодавна иоѣи веѣъ подносимъ срце мое, и молимъ за узаймну любовъ; па како су до овога магновена сви труди мои узалудни остали: то самъ се садъ обратіо на сіятелну и найпониэніе молю, да она служавку свою до тога доведе, да се она у наручія моя преда.“ Хитрый краль смѣста свештеника дозове, те чиновника, на нѣгово не мало упрепашѣнѣи, са томъ служавкомъ вѣнча.

— Една одавна прецвѣтавша лепотица говораше, да иоѣи се текъ пре некій данъ тридесетъ година навршило. „А ко вамъ небы веровао“ — рекне иоѣи еданъ шальваць — „кадъ намъ вы то съ увѣраванѣи веѣъ двадесетъ година еднако повтравате.“

— Еданъ молеръ постане лѣкаръ. Запытаю га, зашто е свой посао оставіо, а туѣгъ се посла латио. „Зато“, одговори онъ, „што у молерскомъ послу свакій погрѣшке наше види, а у лѣкарскомъ се съ мртвацемъ заедно и погрешке покрию и саране.“

Д О М А Ѣ Н О В О С Т И.

— *И. В.* Неможемо пропустити, да читателѣи несаобштити еданъ чудновать, али сасвимъ истинитъ догаѣай, кои се овдѣ у Бѣограду догодіо. Едноѣи удовици побѣгне синъ изъ школе и оде у Пожареваць, гдѣ почне учити некій занать. Нѣгова мати ништа не знала за нѣга; но мало затимъ нађе се едно мртво дѣте у Сави, и та удовица како за то чуе, отрчи тамо, и упознавши се у нѣга, почемъ е одъ дугогъ лежания у води веѣъ доста преображено было, почне кукати, однесе га куѣи, и са найлѣпшомъ пратнѣомъ сарани га. Свакій му е данъ ишла на гробъ и плакала, дала му е четрнаестъ дана, и спремаала се, да му да и погодишнѣицу. Кадъ се еданьпутъ врати съ гробля куѣи, препадне се, кадъ нађе свогъ сина кодъ куѣе, здрава и весела. Нѣга е майсторъ у Бѣоградъ послао было, да купи еспанъ, и да се види съ майкомъ. Како е майци было, коя е то свое единче наеданьпутъ као васкредло видила, свакій може себи представити. —

СТРАНЕ НОВОСТИ.

— *Таймесъ* явля, да су Енглеска и Француска бо лаѣиѣи подъ паямъ узеле, съ коима ће по Азовскомъ мору оперирати, и путемъ рѣка Дона и Буга рать и у средину Русіе пренети. *Ендепандансъ белжъ* невѣруе *Таймесу*, почемъ е немогуѣе на такавъ рать и помислити, кадъ свакій данъ виѣамо тешкоѣе съ коима се саюзници борити мораю у Криму, гдѣ иимъ флота сваѣе могуѣе угодности прибавля.

— Опетъ говоре новине, да су се селяци у Украини (Русіи) побунили, они траже ослобоѣенѣи одъ невольничта и одъ спайѣски терета.

— *Монитеръ* обзнаио едне депешу генерала Пелисіа одъ 23. тек. по коіоѣи су саюзници са своимъ положенѣи у Криму задовольни.

— Князь Горчакноѣи явля изъ *Крима* подъ 22. тек., да се ништа новогъ не догодило, но изгледи су, као да се неприятель на бомбардиранѣи и юришъ опетъ спрема, и да су саюзници бияциѣи бомбардирали, но штета не велика.

— Съ руски обала источногъ мора пишу, да су тамо око Риге, Динамида, и иначе по обалама шанчеви готови, и да се 40.000 людиѣи око Риге улогорило.

— *Обитилъ нов.* пише еданъ, и замѣра Енглезима, што имъ тако силна флота у источномъ мору беспослева стон; кадъ ће едномъ почети ударати; руски поморски градови неѣе временомъ слабиѣи быти, него се напротивъ све више и више утврѣую; заръ е то пристойно великой силѣи енглеской, да се по мору шеѣе и лаѣе сиромашнѣи людиѣи пали и плячка, или да невинимъ люда села руши и жеже; што се неприближи са своимъ дрвенимъ градовима (лаѣама) комъ рускомъ граду, па да се тамо юначки огледа. Али у исто време пыта и Русію, камо те нѣне велике силе, те напушта, да нѣи подайници и одъ найманѣгъ чамца енглескогъ страдаю; шта е радила Русіа толико време, те се не спремила, да може и найманѣиѣи одпоръ дати, зашто су иоѣи се 200 топовски лаѣица за батеріама кронштатскимъ сакрляе; то доказуе, да Русіа никадъ неѣе морска сила быти; друга бы држава, н. п. мала Грчка, съ 200 топовски лаѣица и са садашнѣомъ рускомъ флотомъ найвеѣегъ неприятеля сатрла.

— Изъ *Цариграда* пишу, да су Руси Баязитъ опетъ узели, и да ће правительство Омеръ-пашѣи повелительство у Азиѣи предати, едне зато што у турской войсци тамо нема довольно реда, а друго, што Омеръ-паша непристае на то, да генераль Пелисіе у Криму прими врѣовно повелительство надъ своимъ сувоземномъ, адмираль Лионсъ на саюзномъ морскомъ силѣомъ. Далѣи являю, да Енглези не успѣваю у скупляню слободняка у Азиѣи, него да ће турско правительство подъ своіомъ заставомъ но съ енглескимъ новцима по Азиѣи нове силе скупляти.

Течай новаца: сребро 124, дукати по 5 фор. 45 кр. за банке.

Позивамо овимъ гг. читателѣи на нову предплату; а молимо гг. скупителѣи, да намъ новце за прошло теченіе пошлю.

У.